

9/92 Leyl Suresi

1. “Şettâ” kelimesi dağınıklık anlamına gelmektedir (Hamdi Yazır, *Hak Dini*). Burada kastedilen, insanların yönelişlerindeki kişisel farklılıklar değil, birbirine 180 derece zıt yönelişler, sistematikten yoksun tutarsız davranışlardır. Sure, davranış sistematığından yoksun bir topluma ilahî bir davranış sistematığı önermektedir.

2. “İttegâ” fiili, “takvâ” kavramıyla aynı köktendir; yaptıklarının sonucundan sorumlu olduğunu bilerek davranmak, korkmak, korunmak ve sakınmak anlamına gelmektedir. Saygıyla karışık korku ve hayati ciddiye alan bir farkındalık hali demektir. Korktuğumuz şeyle aramıza aldığımız kalkan veya tedbir namına her şey demektir (Izutsu, age. s. 344-351).

3. Tasdik edilen veya yalanlanan güzellik, genel manada fitrî/doğal iyiliği veya güzelliği kapsayan bir ifadedir. Gelmekte olan vahyi, kitabı da içermektedir.

4. “Kolay olanı kolaylaştırmak ve zor olanı kolaylaştırmak” terkipleri, Osmanlıca ifadeyle “kolay ya da zor olana müyesser kılmak” şeklinde bir anlam ifade etmektedir (Hamdi Yazır, *Hak Dini*). Benzeri bir ifade 87/A'lâ 8. ayette de geçmektedir. Ayetler, Allah'ın iyiliğin de kötülüğün de yolunu açarak olaylara müdahil olduğunu, bigâne kalmadığını, müminlerin sevabını, kalbi mühürlü kâfirlerin günahını artıracak teşviklerde bulunduğunu ifade etmektedir.

5. Dünya ve ahiretin kastedildiği; hatta dünya öncesi de dâhil bütün varlık âlemini kuşatacak türden bir genellemenin söz konusu olduğu kanaatindeyiz. Ancak, bununla birlikte dünyada vahyi egemen kılma mücadelesinin başlangıcı ve sonucu da kastedilmiş olabilir. 93/Duha 4. ayette bu anlam daha da öne çıkmaktadır (Hamdi Yazır, *Hak Dini*).

6. “Tezekkâ” kelimesi, artmak, gelişmek, arınmak, düzelmek ve ıslah olmak anlamlarına gelmektedir. Bu dönemde kelimelerin ıstılahî kullanımları henüz tam olarak teşekkül etmediği için “tezekkâ” kelimesi de düşünsel bir arınmadan somut malî arınma anlamındaki zekât kavramına doğru bir seyir izlemektedir (87/A'lâ 14, 15). Tıpkı hicret kelimesi kavramlaşmadan önce onun bir türevi olan “hecera” fiilinin kötü düşüncelerden uzak durmak anlamında kullanılması gibi (74/Müddessir 5).

7. Arapça “vecih” (yüz) kelimesi bu bağlamda, Türkçedeki “yüz vermek” deyimini gibi iltifat anlamında kullanılmaktadır. Anlamı daha somut hale getirmek için hoşnutluk kelimesi kullanılmıştır.